

Nói đ n 'Nh c s n' là nói đ n s hôn ph i c a 's n' v i 'âm nh c' mà ra dòng Nh c s n. Âm nh c thì ai cũng đã bi t đ n món ăn tinh th n có t ngàn đ i, không th thi u mà dân t c nào trên th gi i cũng có. Nh ng 's n' t đâu đ n và đi v đâu? Cu c hôn ph i ngo n m c gi a 's n' v i âm nh c Vi t Nam th nào?

S n

T 's n' có ng i cho r ng xu t x và bi n th t ch 'Ma-ri-s n', m t ng u h ng c a gi i báo chí ghép ch 'Marie' v i ch 's n' đ câu khách cho nh ng bài vi t gi t gân, nh ng xi-căng-đan vào th p niên 60 Sài Gòn. Cũng có gi thuy t cho r ng ch 's n' b t ngu n t ch 'sen' đ ch ng i nhà quê, quen v i ru ng đ ng nh ng chi n tranh hay hoàn c nh gia đình khó khăn b i chi n tranh đã ph i r i b ru ng v n mà trôi đ t lên thành th ki m s ng b ng nh ng công vi c h ti n b i trình đ hi u bi t khiêm nh ng, và thái đ l n hành vi quê k ch. “ Sen” th ng làm vi c nhà cho nh ng gia đình khá gi thành ph hay c a hàng. T đó, thành th xu t hi n m t t ng l p nông dân b chi n tranh xô đ y ra kh i ru ng v n, trôi đ t vào cu c s ng th thành ngoài ý mu n.

Đ t n t i, h ti p xúc v i cu c s ng th thành, ti p nh n 'văn hoá tây ph ng' du nh p t vào Vi t Nam theo gót chân nh ng đoàn quân vi n chinh và văn hoá tây ph ng tràn vào Vi t Nam nói chung, và Sài Gòn nói riêng trong th p niên 60. S ti p thu văn hoá n c ngoài theo hi u bi t, trình đ ki n th c h n ch và hoàn c nh khó khăn c a ng i nông dân mi n quê v n dĩ ch t phác th t th đã t o ra nh ng hình nh đ khóc đ c i n i thành th sa hoa nh ng cũng đ y ph c t p. Ví nh cô sen th y cô ch qu n này áo n thì b m sinh thích làm đ p c a phái n tr i đ y! Th y cô ch đi giày cao gót , cô sen cũng t u m t đôi đ dành cho đ p v quê ăn t t, thăm gia đình. Th y cô ch son ph n thì cô 'Th m' cũng ph n son... Nói chung là b t ch c ng i thành th cho ra v th thành. Nh ng thu nh p kém nên ph i xài lo i r ti n cùng v i ki n th c h n ch v th m m trong trang ph c, ngh thu t làm đ p t (b ng) m ph m đã bi n s di u hi n, đ th ng b n ch t c a cô gái quê nói chung thành nh ng hình nh không t nh không thành mà s k t h p không hài hoà đã đ l i n t ng không t t đ p m y trong ánh m t ng i dân th thành. V giao ti p xã h i cũng không khá h n, th y cô ch ăn nói văn minh là th nh tho ng chêm vô ti ng Vi t m t câu ti ng Pháp, ti ng Anh, hay th phú, trí t lý ph ng tây thì cô sen cũng ráng nh m t câu trong tu ng c i l ng nào đó, m t l i nh c hóm h nh nào đó đ di n t ý mình cho nó 'cao lên ngang t m th i đ i'. (Anh tài x c a ông bà ch h i ch sen hùng c d i nhà b p: 'Sao không th y h i âm?...' lá th anh t tình v i ch thì ch tr l i cũng b ng âm nh c cho nó du đ ng... 'th g i không t n ti n, h i âm làm sao th y!' H đã thu c n m lòng l i nh c: 'Sao không th y h i âm, th g i đi m y l n, h i âm sao không th y...' c a Châu K. B n nh c nói v s mong tin trong tình yêu đôi l a, v i đi u Bolero n c n lòng ng i. H không h có ý xúc ph m, coi th ng hay ch di u âm nh c ho c c i l ng (là nh ng th h

rất thích) Nhạc ng này đây, s v n d ng ngh thu t nói chung, âm nh c nói riêng, vào đ i s ng ì
trình đ 'tài x -cô sen' đã t o ra nh ng đ bi t trong m t, bên tai ng ì i sành đ i u.

S hi n đ i n c a t ng l p lao đ ng này ngày càng đông n i ph th theo chi n tranh leo thang,
theo đà phát tri n h i nh p v i v n minh th gi i c a thành th mà h đã b t đ c dĩ có m t. Nói
m t cách khác là m t t ng l p m i đã xu t hi n trong nh p đ i u cu c s ng ì thành th đã thay
đ i nhi u so v i th p niên 50 - khi mi n Nam thanh bình, c m no áo m trong nh ng năm ng n
ng i c a n n Đ Nh t C ng Hoà mà âm nh c Lam Ph ng đã ghi l i 'Khúc ca ngày mùa',
'Trắng thanh bình'... H b h n ch ki n th c và thu nh p so v i ng ì i th thành nh ng đã là
con ng ì i thì ai cũng có nhu c u v m i m t nh nhau. Trong đó, nhu c u v âm nh c và tình
yêu đôi l a đã làm hao khá nhi u gi y m c c a nh c - v n sĩ th i đó.

'S n' h i nh p vô đ i s ng thành th , t ng l p nghèo. Nh ng không đ ng ì đó mà leo thang
đ n gi i cao h n, nh ng ng ì i ì hoàn c nh khác h n, khá h n trong xã h i nh ng h ì i có s
thích ăn m c cùng ăn nói nh con ì (cô sen); nên ng ì i ngang hàng bi u th s coi th ng
b ng cách g i h là con sen thì ng ì i (không đúng) vì h ch ng đ i cho ai nên g i tr i đ i là 's n'
đ ng m nói ng ì i y không đi làm công vi c h ti n nh ng ăn nói nh ng ì i h ti n. M t ca sĩ
ch ng h n, ăn m c diêm dúa h n nh ng ca sĩ bình th ng khác, s đ c ch p nh n thì l m
ng ì i b t ch c và đ ng s lên ngôi th n t ng v th i trang, y ph c. Ng c l i, mang
ti ng...'s n'. Ý ng m b o cô ca sĩ đó ăn m c diêm dúa nh con ì . M t ví d khác: Ng ì i b n
trai t tình v i cô gái b ng cách trao m t bó hoa ki u tây ph ng thì không có gì đ nói nh ng
anh chàng 'đ n h n l i lên' v i mái tóc bóng m t - ru i đ u cũng té, tóc mai quéo quéo vô l
tai, áo hoa hoè hoa sói, nh n thêm cái răng vàng đ khi c ì i le lói h n đ i thì ngoài cô
Ma-ri-s n, ch ng cô gái nào mu n nh n hoa, mu n đi đ o ph , coi ciné v i c u hai lúa.

Còn nhi u thí d , ta th y tho t tiên t 's n' ch là danh t ch m t thành ph n xã h i, c th là
t ng l p đ i giúp vi c ì thành th . T i sao không g i th ng là đ m con sen, phu xe cho ti n vi c
vì t 'sen' có trong t đ i n Vi t Nam. Có l ng ì i Vi t quen thói ăn nói vòng vo, b t ng ì i nghe
suy nghĩ... m i là ng ì i sành đ i u, hi u bi t! Nên "sen" nói tr i đ i thành 's n', lâu đ n thành
quen mi ng và ph bi n trong xã h i. Ngôn ng th i th ng có dùng m t t ng khác, mà th nh
tho ng ta g p l i trong nh ng tác ph m v n h c cu, ã là 'Liên t' đ ch ng ì i giúp vi c trong
nhà. Nh ng t ng này không ph bi n nên ch t theo quy lu t dào th i t nhiên c a ngôn ng
trong xã h i.

Đ c bi t c a 's n' là ng ì i s n không m c c m v s khác th ng c a mình nh cô ti u th
thu c gia đình danh giá nh ng đã khánh t n, ph i diêm dúa trong trang ph c l i th i, giao ti p
h l u đ s ng còn s khép nép n i đông ng ì i vì s ng ì i quen cũ trong gi i th ng l u nh n
đ i n thì quê. Khác xa v i cô gái nhà quê lên t nh thành v i đôi gu c m c, chi c qu n đen, áo

bà ba, cái nón lá, ng âm quê mùa... 'coon cá gô chong g nh i g g , kiu g t g t'= " con cá rô trong r nh y r r , kêu r t r t.' B ng m t hôm, cô sen v thăm nhà d i quê trong b cánh m i v i qu n ng loa, áo s mi cao c nh cao b i M , giày cao gót lêu khêu trên đ ng làng, m t ph n son tri trét, ng i s c n c d u th m tân th i thay cho mùi chanh, mùi b i mà cô th ng dùng khi x a. Ti ng h i câu chào ng i quen cũ cũng ki u cách h n x a vì nói năng l m ch mù m t i nghĩa... , ai th y ch ng m t m c ai. Riêng cô r t t hào v s 't nh hoá' c a mình. Sao l i có th t hào v s diêm dúa trang ph c, lai căng ngôn ng ... Đó là nh n xét c a giáo s x h i h c, khoa h c nhân văn. Cô sen ch th y mình h n b n bè trang l a trong xóm cũ, đã là vui r i. Không t hào sao đ c. (Chuy n này v quê, th nào ch có vài ch em trong xóm nh mình d t lên thành đ có c h i đ i thay nh mình.) N a th k sau, ng i dân quê không còn ch y gi c sủng đ n thì ch y gi c đối nghèo. L i tr i lên phong trào l y ch ng Đài Loan, Đ i Hàn còn thê th m b i ph n.

Trong hoàn c nh xã h i, đ t n c có 90% dân s làm ngh nông. B ng chi n tranh lan tràn và ngày càng kh c li t đã xô đ y nh ng ph n đ i nông dân lên thành th làm trò c i cho thiên h trong s r khinh t khi ch 's n' v i ch c năng danh t , ch m t thành ph n xã h i đã b mi ng đ i l i d ng dùng ch 's n' đ mi t th , khinh khi ng i khác thì vô hình chung t ng 's n' đã b bi n thành tĩnh t mi t th , ch tĩnh cách th p kém. Dù con ng i b xã h i x p vào thành ph n 's n', mà nguyên g c là 'sen', không h đáng khinh nh nh ng k r m đ i, có đ a v trong xã h i không ch ng! Nh ng ng i tr ng gi h c làm sang thì xã h i nào, th i nào cũng có. Nh ng ng i thi u căn b n ng pháp ti ng Vi t, xài t ng tùy ti n làm cho ti ng Vi t tr nên t i nghĩa; s nh p nh ng danh t và tĩnh t ngôn ng nói trong n c ngày càng ph bi n sau 75.

Tr l i v n đ , Chúng ta đi mang theo quê h ng - có 's n' theo cùng! Ra h i ngo i, 's n' v n s ng hùng s ng m nh ch , hăng x ng... Lãng m n không đúng n i thành lãng nhách, b g i là... s n. Tóm l i, s n hay không là chuy n (vi c) x y ra có phù h p v i th i gian, không gian thích h p cho chuy n (vi c) hay không. S n không mang ý nghĩa r khinh, nh ng i ta v n th ng nghĩ v nó. i môi tr ng, không gian, th i nào, con ng i ng x t ng h p thì không 's n'. Trong m t vài tr ng h p đ c bi t, 's n' b c ra kh i m t cá nhân. Ví đ , m i ng i đi đám ma đ u m c đ đen, nh ng l i có m t vài ng i m c áo đ thì b s đồng coi là s n. Không ai quan tâm tìm hi u đ n thi u s áo đ mu n có m t k ni m cu i cùng v i ng i quá vãng : vì h đã cùng ng i quá vãng m c áo đ trong m t đ p đ c bi t nào đó mà bây gi nhóm áo đ c a h v a m t đ m t ng i b n. H m c áo đ đ ti n đ a ng i b n trong nhóm áo đ , l n cu i. T thân nh ng cái áo màu đ không làm cho không khí tang l kém ph n trang nghiêm, th m chí mang nhi u n t ng v k ni m nh ng chính s mi t th thi u suy xét c a đám đông làm cho tang l n ào.

Xét cho cùng, 's n' là s n ph m đ c bi t đã đ i c đ ra t tác đ ng tr n l n xã h i, t nông thôn lên đ n thành th , thành t ng ch đ nh m t t ng l p ng i lao đ ng.

Nhạc sĩ n

Vì nhò ng trình bày ò trên, tóm lòi “ sĩ n” là mọt tòng lò p ra đò i trong xã hò i chiò n tranh leo thang. Sĩ hình thành giai tòng mòi trong xã hò i luôn kèm theo nhò ng đóng góp và nhu cò u hò ò ng thò . Nhu cò u vò ãm nhò c cò a thành phò n lao đò ng ngày càng lòn trong xã hò i phát triò n càng đòi hò i tiò ng hát lòi ca phù hò p: 'Nhò ng có hò ng bòng đôi môi em, mòi a có buò n bòng đôi mọt em. Vai em gò y guò c nhò . Rò t xuò ng đò i làm sóng lênh đênh...TCS', lòi nhò c xa vò i, trò u tòng ng, khó hò u nhò thò này thì làm sao đáp ò ng đò c tâm hò n mòi c mòi c, đò n sĩ cò a ngò ò i dân quê trôi đò t lên thành. Ngò ò i lao đò ng không 'cò m' nòi 'mòi a vò n mòi a bay trên tòng tháp cò , dài tay em mòi y thuò mọt xanh xao....TCS' Vì lòi đò o ngò bí nhiò m trong ca tòng cò a nhò c Trò nh thì ngò ò i bình dân chào thua. Trái tim đò n sĩ nhò ng giàu tình tòng quê hò ò ng và tình ngò ò i mòi c mòi c, ngò ò i nhà quê chò tiò p thu nhò ng ngòn tòng thò ò ng dùng, thò ò ng ngày trong đò i sĩ ng tay làm hàm nhai cò a hò . Nhò ng tâm hò n đò n sĩ cũng không đò c ác đò c nhò '...mòi a bên chò ng có làm em khóc, có làm em nhò nhò ng khi mình mòi n nòng... VTA' Dòng nhò c này không thò thuò n nhò ngò ò i bình dân, vì cô gánh nòng c mòng n vò i anh xích lô, hay vò i anh chò y xe ba gác thò y không thò c tòng . Hò chò hò u đò c sĩ đò n giò n nhò chuyò n kò , kò có vò n đò u nhò lòi c bát, ca dao và ãn khò p vò i đò u Bolero. Là ãm nhò c.

Nhò ng ngò ò i hò n lòn ng, tâm tòng đò n giò n, tâm hò n chò t phác thò t thà, hò có đò y đò nhò ng rung cò m trò c tình yêu đôi lòi a, tình yêu quê hò ò ng. Hò thích đò c nghe, đò c hát nhò ng giai đò u ãm thanh, ý nghĩa lòi nhò c sát thò c vò i đò i mình hò n. 'Thò c trò n đêm nay đò nhò thò ò ng em, anh nghe tình yêu nhò c nhò êm đò m - nhò tòng nò cò ò i ãnh mọt, tóc em thò m giò c ngò đò u hò n...'; 'ò c gì mình đò ng ãn cách, ò c gì nhà mình chung vách, hai đò a mình thò c trò ng đêm nay...' Ngò ò i con gái trong tình yêu không trò n vò n này cũng đau khò lòi m chò , biò t bao kò niò m rã ròi vò tình yêu cũ nhò ng không ò y mòi , ngoò i tình tòng tòng đò n khóc thò m nhò TTKH 'Tôi vò n đi bên cò nh mọt ngò ò i/ Ái ãn nhò t nhò o cò a chò ng tôi/ Mà tòng thu chò t tòng thu chò t/ Vò n thò y trong tim mọt bóng ngò ò i.' Cô nhà quê thành thò t tòng bày hò n 'tò i anh đó nên duyên mình đò dang, em nào mòng mòi quyò n quý cao sang...' Hai nòi ãu dang đò cò a hai thành phò n xã hò i cùng đò dang chuyò n tình nhò nhau, nhò ng cách thò nào nhò n hò n? (Xin nhò ò ng lòi cho nhò ng nhà phê bình ãm nhò c, nghò thuò t). Trong phò m vi bài viò t nhò này chò đò n phò ò ng đò n tòng cò m nghò cá nhò n ngò ò i viò t. Chò c không cò n màu mè nhò nhò ng nhà 'trò ngò', không nghe không phò i là không thích mà sĩ ngò ò i khác nghe mình nghe ngò ngao mọt lòi nhò c sĩ n thì bò chò bai nên ã dua theo nhò ng ngò ò i vò ng ngoò i, nghe nhò c cò đò n tây phò ò ng cò a Mozart, Beethoven. Đò c 'Cuò n theo chiò u gió - Gone with the wind'; 'Doctor Zhivago' đò thò hò n ta đây! Thò thì thò i thò ò ng cò a nhò ng chàng tóc dài, quò n ò ng loa. Đò i tác cò a hò là nhò ng nòng ng váy ngò n, tóc tét... ãm lò n theo phong trào hippy vò i ãm nhò c ngoò i quò c Francois Hardy, Sylvie, Vartan, Johny Halliday, Christophe, Art Sullivan... Nhò c do lính Mò đò a đò n vò i The Beattle, Lobo, The Three Dogsnight, Bee Gees... Thò hò ãn đàn anh ãn chò , có bao nhiêu phò n trăm thò c sĩ đò trình đò đò cò m thò văn hoá tây phò ò ng qua vãn chò ò ng, ãm nhò c? Bao nhiêu phò n trăm vò t nghe sĩ m, cóc ngò i ãy giò ng nhò ng không ãm thoát ra khò i phong

trào, xu thế thì đi mình cũng chỉ vì số mang tiếng 'số n'.

Trở lại với Nhạc dân tộc thì nhạc ng nhạc sĩ bất tử như Vũ Thành An, Ngô Thụy Miên, Trần Công Sơn, Tô công Phụng đã có nhạc đóng góp không thể chối cãi cho âm nhạc Việt Nam cũn đi nhạc dòng nhạc thánh phòng, thơ giai âm thanh, giai điệu trữ tình trong âm nhạc nói chung. 'Sao mất nhưng không nuối tiếc khát khao đi ch... .NTM'. Đôi khi bí nhiệm triết học mang màu sắc tôn giáo như 'Ta thấy em trong tiếng kiêu vôi cồng buồm c khô; với mất thì l loi... TCS'. Thì cũng có nhạc k 'Ồi, lòng đêm, nhìn vng trăng mờ v, như b c chân giang h. Ôi phù du, tiếng tu xi xuân đã già, mất ngày kia b n b, đi ng i nh gió qua...' c m th đ c.

Với nhạc ng nhạc sĩ 'chuyên tr nhạc sĩ n' như Trúc Phụng, Mạnh Phát, Duy Khánh, Châu K, Lam Phụng... Họ phải nói là các tiếng b đã kết hợp thành công tân nhạc với giai điệu ngũ cung ca đàn tranh, đ c huyền c m. (Nói theo Trúc H là bác B ng (Anh B ng) hay dùng quãng sáu ca vng c đ v t tân nhạc.) T đó, âm nhạc Việt Nam cũn đi có mất dòng nhạc phong phú, giàu chất quê hương, tình dân tộc và tình c m l a đôi mà t b n xe ra c u ò đ u nghe đ c. N u là con cháu miền Nam thì th nào trong sâu xa tâm hồn ch l ng đ ng m t câu hò, khúc hát, câu ca dao đ m đà phong th... 'T bên này sông Ti n, qua bên kia sông H u, mang theo cây đ c huyền, với đi u L c Vân Tiên...' Bấy gi b n b t chân tr i góc b, 'Chi u chi u ra đ ng ngô sau/ trông v quê m ru t đầu chín chi u...' nh thu nào còn rừ rì v i ngo i x p nh... 'Má i, con l y th bào/ khom l ng nh đ y cái nào cũng sâu'. Chê anh bác sĩ cù l n, th y cãi ba đĩa, sĩ phu a hit and run... S 'Gió đ a cây c i v tr i/ rau răm i ch u l i đ ng cay' Ng i thi u n c a ba m i năm tr c, nhìn vô nhà th y ông th m c già ng i ho kh kh... con cháu đ y nhà, sui gia đ y i. M máy nghe m y câu nh c mùi cũng đúng tâm tr ng l m ch ! Nh c s n v n còn tác đ ng h i ngo i ch sao không!

Ng i Nam ph n đ c m nh n tình t quê hương, tiếng lòng ng i sáng tác trong Nhạc sĩ n h n, vì chân chất nh chính lòng mình. Xét v ngh thu t trong Nhạc sĩ n cũng không phải là đ, vì triết lý bình dân và tính ngh thu t dân gian qua Nhạc sĩ n đã trình bày đ y đ tâm th c ph c t p c a giai điệu miền Nam - t lòng ng i đôn h u đ n phong th h u tình. Nghe D C Hoài Lang với tiếng hát H ng Lan thì có thua gì nhạc giao h ng ph ng tây mà Mozart, Chopin đã đ l i cho đ i. Nghe triết lý trong Nhạc sĩ n mà nghĩ k thì số n ch nào? Nhạc sĩ n hay mình số n? 'Đ ng th ng yêu (đau) đ y i nhân gian, ai ch a qua ch a phi là ng i. Trong thói đ i, c i ra n c m t! X a tr ng tay g i nhau b ng h u, gi giàu sang quên k tâm giao...' Có th tóm l i là n i dung câu 'Giàu đ i b n, sang đ i v' triết lý xã h i đã s ng th đ c ngàn năm trong văn ch ng truy n kh u thì tính triết lý đầu phi nh. Khoác cho tiếng nhân chí c áo số n, oan thay!

Giai điệu quê hương trong Nhạc sĩ n chúng thua bớt chút dòng nhạc quê hương nào trên thi gi. 'Chiều nhìn ra đũa ngõ, băng khuôn lòng tưng nhú dáng xinh xinh mốt ng. Đ. c ngh. dăm ngày phép, hốt hai hôm làm quen, em mĩ cho mình biết tên...'; 'Tôi ngoi ô, mốt căn nhà nh... g n k cu i xóm, có cô b n thân s m hôm lo sách đèn...'. Th m ng quá! H u tình quá ch ?! Đ n 'Con đ. ng x a em đi, vàng lên mái tóc th , ngõ h n dăng tái tê. Anh làm th vu quy, khách qua đ. ng l ng nghe, chuy n tình ta đã ghi...' mang v n đũa dân ca nhu n nhuy n. Th lo i này trong Nhạc sĩ n Vi t Nam nhi u đ n không tài nào nh h t.'M t b c xa r i mu n ki p ly tan, m t cánh thi p h ng khi n ng i sang ngang. - M i hai b n n c thên thang, t nay đôi n o quan san - Khóc cho đ i b c tr ng l a h ng...' V n đũa d dàng nh th l c bát, ng i Vi t nào cũng có th làm th l c bát, nh ng l c bát hay thì hi m l m! Nhà th 'B t tri tam bách d niên h u/ thiên h hà nhân kh p T Nh' đ l i tác ph m 'Ki u' v i nhi u câu l c bát tr danh, tr thành thành ng trong giao ti p xã h i 'mày râu nh n nh i áo qu n b nh bao' là bi t ngay lo i đàn ông trắng hoa, ch i chu t, S Khanh; 'Ng i bu n c nh có vui đâu bao gi' đã đ t t i chân lý c a lòng ng i... Thì ng i vi t Nhc Sn đ m đà tình t cũng c ng hi n cho đ i tri t lý khó ch i cãi... 'Đ ng trách ng i i ! Cu c s ng n i trôi...' trên dòng vô đ nh c a ki p nhân sinh.

Nhc sĩ n đ. c vi t ra thì ph i có nh ng sĩ n n ng, sĩ n t chuyên ch , công vác m i t i ng i nghe đ. c. Vua sĩ n Ch Linh nh nh n xét c a m t sĩ n t đ a ph ng làm rung rinh chai r u trên bàn ti c. Ông nói: 'Nghe ông Ch nh ch nh trong câu th ng bé âm th m đi vào ngõ nh thì thánh cũng không b t ch c đ. c ki u phát âm ti ng Vi t gi ng Kh -Me, nghe kh cãm luôn linh h n'. Nh ng sĩ n n ng c t lên ti ng hát là làm m m nhũn trái tim ng i lính mà bài vi t s đ c p sau. Tuy nh c sĩ n không kén ng i hát ng i nghe nên đâu cũng có giai đũa m c m c, bình dân d hi u c a nh c sĩ n theo chân ng i bình dân. M y ng i th ng binh v i x r u đ , cây đàn thùng, c p mu ng ăn h t v t l n và m t chi u m a. H hát 'Mình, ba đ a hôm nay g p nhau.. . nâng ly cà phê, ngát mùi h ng ng t ngào. Chiều, thu v gió l nh hoàng hôn, th y tâm t d t dào...' ,ai nghe mà không ngh n ngào thì không ph i ng i Vi t Nam. V y, nh c sĩ n đ ch nào mà ch ?! Nh c Vũ Thành An, Ngô Th y Miên, Tr nh Công sĩ n, T Công Ph ng... đi vào lòng ng i b ng tri t lý hi n sinh, đôi khi siêu th c thì nh c sĩ n đi vào lòng ng i b ng tâm tình chia s . V i l i k l tâm t v nh ng chuy n tình ngang trái, nh ng quê cũ m t m trong khó i a chi n tranh; quê h ng đũa v i trong ki p s ng tha ph ng thì ai không n c n cỗi lòng cũng không ph i ng i Vi t Nam luôn.

Sinh ra cùng nh c sĩ n Sài Gòn, s ng v i nh c sĩ n t khung c a s nhà hàng xóm v ng sang cùng h ng chanh, h ng b i, chếp nh c sĩ n vô L u bút h c trò c a b n bè, nghe nh c sĩ n trên đ. ng tha ph ng c u th c, vi t v nh c sĩ n n i cách xa quê h ng n a trái đ a c u. Ph i chẳng là ch 'Duyên': 'H u duyên thiên lý năng t ng ng'. Nghe Tu n Vũ hát nh k l i đ i mình thì sao không m i lòng xa nhà khi gió xuân l y b y ch i non... 'Khi tôi sinh ra tôi đã mang ki p con nhà nghèo - Qua bao nhiêu năm không đ i thay l n lên v n nghèo...' Không làm bác sĩ cũng đoán ra đ. c b nh 'Viêm màng túi mẩn tính' thì đúng quá v i Vi t ki u vi t báo r i, còn gì mà th c m c. T trong lòng hát ra thì sao ngăn đ. c...'Đ i tôi cô đ n nên yêu ai cũng cô đ n - Đ i tôi cô đ n nên yêu ai cũng không thành...' Nghe an i d t! H ng thềm hát ngu ng

'dài tay em m y thu m t xanh xao...'; 'ngày sau s i đá cũng c n có nhau...'

Trong đ i s ng hàng ngày h i ngo i, m t ng i chê nh c s n nên coi ca nh c c dành cái remote control đ pass qua ti t m c c a m y ông Vũ... Vũ... M t ng i khác cũng dành cái remote control đ pass qua m y bà Khánh... Khánh... Th h i ai đúng ai sai?! Không có đúng sai gì s t trong âm nh c vì ng i hát và ng i nghe ph i cùng 't n s ' thì m i 'k t' nhau. Còn m t t n s ...phi âm nh c là c đè em nào ít v i coi t i cho đáng ti n mua đĩa. T o đi u ki n cho nh ng trung tâm thi u đ ng đ n, ch tuy n l a ca sĩ không s l nh. Có l v y nên nh c sĩ 'Tôi đ a em sang sông-Nh t Ngân' ng i v trí Ban giám kh o trong cu c thi tuy n l a tài năng c a trung tâm Thúy Nga năm 2007 đã phát bi u sau khi thí sinh Qu nh Vi hát. 'Nghe Qu nh Vi hát thì nh ng ca sĩ đã có tên tu i ph i t coi l i mình'. Ph i chăng, ông nh c nh nh ng l c sĩ c b p, nh ng ki u n g i c m và c trung tâm hãy tr l i cho sân kh u ca nh c tính truy n th ng c a nó đ tôn tr ng khán gi và ch t gi ng t ng x ng đ tôn tr ng tác gi bài hát. Phía khán gi cũng đ ng đòi h i, yêu c u quá đáng - nh ng Eva n y l a đăng đàn đ trình bày nhi u th khác h n gi ng hát.

Nh v y, 's n' đã hình thành và phát tri n không ng ng ngh v i m i lĩnh v c khác c a xã h i. S n đ n t đ u? Đi v đ u? S ph n c a 's n' h i ngo i, có gì khác trong n c? 'S n' đ n t nhiên theo nh p đi u cu c s ng. Đi v t ng lai r ng r h n lên so v i nh ng lãnh v c khác c a xã h i vì xã h i vẫn minh theo đ a phát tri n kinh xu t c a khoa h c k thu t thì b l i sau l ng th t nhi u ng i đ khóc đ c i.

Ra h i ngo i, ch ti c cho b môn C i l ng b x p đ ng h ng v i nh c s n t trong n c. C i l ng h i ngo i không th nh hành m y vì khán gi c a b môn này đã mai m t nhi u. Trong m t ch ng trình ca nh c do b t c trung tâm nào th c hi n h i ngo i đ u có m t màn ca c đ đ p ng cho nh ng ng i già. Khi nh ng ng i già hi n t i không còn n a, màn v ng v hay tân c giao duyên trong m t ch ng trình ca nh c còn không? Th t đáng ti c khi C i l ng cũng là m t b môn ngh thu t nh t c nh ng b môn ngh thu t khác, vi c xây đ ng nhân v t trong C i l ng cũng không khác gì nhân v t trong văn h c - có đ y đ tính th i đ i t ngôn ng ng x t i hành vi, đ o đ c... Nói chung, ng i còn quan ni m coi C i l ng là l c h u, không đáng quan tâm vì nay quan ni m y là m t sai l m và đang m i lúc chi m t l ít đ n đi c a ng i th ng ngo n bây gi ,ø t trong n c ra n c ngoài./.